“Tard o d’hora, Bush haurà d’acceptar la realitat sobre la guerra”

Senyor Fukuyama, darrerament us heu distanciat clarament dels neoconservadors, un moviment al qual us havíeu associat. Quines són les vostres crítiques principals cap a aquesta ideologia?

—En primer lloc, cal dir que és la darrera generació de neoconservadors que s’ha allunyat de l’ideari originari del moviment, que començà abans de la Segona Guerra Mundial. Els fundadors no creien en els projectes d’enginyeria social als Estats Units. Els veien massa complicats. En canvi, els actuals han invertit tota la credibilitat en un projecte d’aquesta mena: redissenyar la cultura política de l’Iraq i l’Orient Mitjà. En segon lloc, confien excessivament en el poder militar dels Estats Units. I, per acabar, són massa dogmàtics, i això els incapacita per canviar les posicions quan la realitat els demostra que s’han equivocat. A l’Iraq, en compte de canviar de política, s’estimen més insistir en una dosi més gran de força.

—Penseu que s’hauria pogut preveure abans de l’inici de la guerra, tot això que ha vingut després?

—Les dificultats per a crear una democràcia a l’Iraq i les tensions intercomunitàries eren previsibles. Diversos informes dels serveis d’intel·ligència ho havien apuntat, i jo també. En canvi, s’ha de reconèixer que tothom creia que Saddam Hussein tenia armes de destrucció massiva, sobretot armes químiques. Fins i tot els serveis secrets francesos i els alemanys. D’això, no se’n pot culpar l’administració Bush.

—Com creieu que sortiran de l’Iraq els Estats Units?

—Malgrat els esforços renovats de la Casa Blanca en termes militars, aquesta guerra no es pot guanyar. L’única cosa que fem és mirar de no perdre-la. Amb aquesta finalitat, malgastem una quantitat ingent de diners i centenars de vides humanes. Tard o d’hora hi haurà d’haver una retirada. Al final l’administració Bush s’haurà d’adaptar a la realitat. A mesura que s’acosti la campanya de les eleccions presidencials, dels bancs republicans arribaran fortes pressions per emprendre la retirada, i m’estranyaria molt que Bush no les acabés escoltant. Això no vol dir que cregui que calgui desentendre’s d’allò que passa a la regió, però si rebaixar-hi la intensitat.

—Quines lliçons n’hauria d’extreure, la comunitat internacional, de l’experiència de l’Iraq?

—Per començar, que la força bruta no és tan efectiva a l’Orient Mitjà com en unes altres regions i en uns altres temps. Els problemes que afrontem són diferents: estats dèbils, guerrilles transnacionals, etc. Les institucions internacionals actuals són incapaces de gestionar un món tan complex com el nostre. Ni serveixen per a legitimar l’ús de la força en casos com el de Darfur, ni per a impedir-lo en casos com el de l’Iraq.

—Creieu que una reforma de l’ONU podria resoldre aquest dèficit institucional?

—No, la majoria de problemes no es poden solucionar reformant el Consell de Seguretat de l’ONU. Calen noves institucions i millors, a més d’una reforma profunda dels objectius i el funcionament d’algunes de les existents, com, per exemple, el Banc Mundial i l’FMI. En aquesta línia, caldria desenvolupar i reforçar les institucions d’àmbit regional, com ara la Unió Africana.

—Què en penseu, de la manera com s’aplica l’anomenada *guerra contra el terrorisme* al vostre país?

—S’hi han comès uns quants errors; el principal és sobrevalorar l’amenaça del terrorisme islàmic i, tot seguit, sobreactuar, envaint l’Iraq, permetent l’ús de la tortura, etc. I el resultat ha estat que la situació ha empitjorat. Som més poc segurs, perquè els grups terroristes ara són capaços de reclutar activistes molt més fàcilment. Per arreglar-ho, hem de marxar de l’Iraq i entendre que una insurgència d’abast global com la que experimentem s’ha de combatre políticament i utilitzant els serveis d’intel·ligència en col·laboració amb els altres països, no pas amb la força bruta. En part, el problema és que un sector de la classe política nord-americana, a causa de la posició hegemònica del país al món, ha perdut la capacitat d’escoltar els altres països.

—Un altre dels grans problemes del món és la pobresa. Pot solucionar-lo el mercat?

—Només parcialment. Els darrers trenta anys la pobresa al món s’ha reduït gràcies a la globalització i al desenvolupament de la Xina i l’Índia. Però la recepta no és universal. L’evolució de l’Amèrica Llatina és incerta, i Àfrica ha reculat clarament. No obstant això, en molts casos el problema no és tan sols

Francis Fukuyama (Chicago, 1952) és ei director del departament de Desenvolupament Internacional de la prestigiosa universitat Johns Hopkins de Washington i un dels politòlegs nord-americans més eminents. Amb l’assaig ‘La fi de la història’, Fukuyama va adquirir fama mundial a principi dels anys 90 del segle passat. Ara és una veu crítica amb l’ocupació de l’Iraq.

"A mesura que s'acostin les eleccions presidencials, dels bancs republicans arribaran fortes pressions per emprendre la retirada de l'Iraq"



econòmic, sinó que també té a veure amb la governabilitat i els conflictes de caràcter polític.

—Quina receptes proposeu?

—Es fonamental de reforçar la capacitat de les institucions estatals als països del tercer món. Va ser un gran error que durant els anys noranta del segle passat es recomanés d'aprimar l'estat. També s'han d'augmentar els recursos destinats a ajudar el desenvolupament en àmbits concrets, com el de la salut, la lluita contra la sida, la malària, etc. Ara bé, un simple augment de fons pot tenir efectes contraproduents si es malgasten. Molts donants tenen només un compromís a curt termini amb el receptor, i en marxar, si el projecte no era ben dissenyat, es gavanya tota la feina feta.

—El debat sobre la immigració aixeca molta polèmica als Estats Units. Quina posició hi teniu?

—Soc favorable a una política oberta en aquesta qüestió. Ara bé, puc entendre les preocupacions d'aquells qui veuen aquest fenomen amb preocupació. A parer meu, el debat sobre la immigració és una transposició dels conflictes de classe, que en aquest país no troben una representació clara en l'àmbit polític. Allò que determina la posició de la ciutadans no és la filiació política, sinó el nivell de renda. Les classes populars temen la competició salarial dels immigrants; en canvi, les altes la veuen amb bons ulls, perquè redueix el sous d'alguns serveis, com ara el domèstic.

—Així doncs, no és cap qüestió d'identitat, com sosté Huntington ...

—No ben bé. Jo confio en la capacitat i en els mecanismes d'assimilació de la societat nord-americana. Huntington sosté que els immigrants hispans no tenen l'ètica del treball protestant, perquè són catòlics. Tanmateix, cada dia milers de mexicans a les 6 del matí són al carrer oferint-se a l'empresari per treballar. Francament, tot i que molts immigrants del tercer món tenen una cultura molt diferent de la nord-americana, s'hi adapten molt ràpidament. Que molts temors són infundats ho demostra el fet que alguns dels territoris més hostils a la immigració són els que més en tenen.

—Si haguéssiu de rescriure el llibre *La fi de la història*, què hi canviaríeu?

—El sentit del *timing*. Continuo creient que el món avança cap a la convergència en aquest complex procés econòmic, polític i social que anomenem modernització, però ho fa lentament. La creació d'institucions potents, que funcionin, requereix més temps que no pensava.

Ricard Gonzàlez
Washington